Kaupunginhallitus 28.09.2026 § 306

§ 306

Hiilineutraali Espoo -tiekartan puolivälitarkastelu ja lisätoimenpiteet (Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Isoaho Karoliina
Nousjärvi Niina
Kyrki Helena
Laitala Pasi
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunginjohtaja Mykkänen Kai

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto hyväksyy liitteenä 1 olevan päivitetyn Hiilineutraali Espoo -tiekartan ja esitetyt lisätoimenpiteet päästövähennysten vauhdittamiseksi. Tiekartassa asetetaan uusina tavoitteina vuodelle 2040 90 prosentin päästövähennystavoite ja luonnollisille hiilinieluille 10 prosentin tavoite vuoden 1990 päästöjen tasosta.

Käsittely

Katainen Partasen kannattamana ehdotti, että asia jätetään pöydälle.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Kataisen pöydälle panoa koskeva ehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen yksimielisesti hyväksyneen sen.

Päätös

Kaupunginhallitus:

Asia jätettiin yksimielisesti pöydälle.

Selostus

Espoon tavoitteena valtuustokaudella 2025–2029 on hiilineutraalius 2030 mennessä sekä tarvittavista lisätoimista päättäminen. Hiilineutraali Espoo -tiekartan mukaisesti Espoon hiilineutraaliustavoite on alueella tuotettujen päästöjen 80 prosentin vähennys vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Jäljelle jäävä 20 prosentin osuus voidaan sitoa hiilinieluihin tai kumota muilla keinoilla.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Hiilineutraali Espoo -tiekartan 20.5.2024. Tiekartta kokoaa Espoon kaupungin oman sekä kumppaneiden ja asukkaiden kanssa tehtävän yhteistyön hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi. Päätetyt ilmastotoimenpiteet on julkaistu myös Ilmastovahdissa.

Valtuuston päätöksen 20.5.2024 mukaisesti tiekartta päivitetään kerran valtuustokaudessa. Vuoden 2026 talousarviossa päätettiin tiekartan puolivälitarkastelun aikaistamisesta vuoteen 2026 ja lisätoimenpiteiden valmistelusta päätöksentekoon hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi. Aikaistamisen myötä lisätoimilla on enemmän aikaa vaikuttaa vuoteen 2030 mennessä.

Osana EU:n 100 ilmastoneutraalia ja älykästä kaupunkia -missiota Espoo valmisteli yhdessä sidosryhmiensä kanssa ilmastokaupunkisopimuksen (Climate City Contract, CCC) vuonna 2023. Ilmastokaupunkisopimus päivitetään tiekartan puolivälitarkastelun mukaisesti ja tuodaan kaupunginhallitukselle vuonna 2027.

Tiekartan puolivälitarkastelu

Hiilineutraali Espoo -tiekartan sisältöä on päivitetty vastaamaan Espoo-tarinan 2025–2029 tavoitteita, päivitettyjä päästö- ja nielutietoja sekä uusia lisätoimenpiteitä.

Päivitetty tietopohja ja 2040-päästötavoite

Tiekarttaan on päivitetty uusimmat tiedot Espoon alueen ja kulutuksen päästöjen toteutumasta. Hiilineutraaliustavoitteen ennuste on päivitetty vuosille 2030 ja 2040 sekä tuotu ajantasainen laskelma Espoon hiilitaseesta. Vuonna 2026 Espoo raportoi lisäksi ensimmäistä kertaa kaupunkiorganisaation omaa hiilijalanjälkeä.

Kaupungin ilmastotyö on edennyt merkittävästi, ja alueen kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet lähes puoleen vuoden 1990 tasosta samalla, kun kaupungin väkiluku on kasvanut voimakkaasti. Asukasta kohden Espoon päästöt ovat Suomen pienimpiä.

Espoo tähtää hiilineutraaliksi vuoteen 2030 mennessä, pitäen kiinni 80 prosentin päästövähennystavoitteestaan ja tunnistaen päivitettyjen hiilinieluarvioiden tuomat muutokset sekä kaupungin rajalliset keinot hiilinielujen vahvistamiseen.

Tiekartan päivityksen yhteydessä tarkennetut päästöskenaariot osoittavat, että Espoo saavuttaa nykyisillä sekä ehdotetuilla lisätoimenpiteillä 80 prosentin päästövähennystason noin vuosina 2032–2034. Matkaa päästövähennystavoitteeseen on vielä, eikä kaupunki saavuta tavoitetta pelkästään omilla toimillaan. Suunta on kuitenkin oikea ja toimenpiteitä vahvistetaan.

Samalla on tarkentunut arvio siitä, kuinka suuri osa jäljelle jäävistä päästöistä voidaan kattaa kaupungin omilla hiilinieluilla. Espoon nielukapasiteetti kattaa noin puolet eli 11 % vuonna 2030 tarvittavasta hiilensidonnasta. Nieluja tarkastellaan jatkossa aiempaa enemmän omana kokonaisuutenaan ja osana kansallista kokonaiskuvaa. Kasvavana kaupunkina Espoon mahdollisuudet lisätä hiilinieluja ovat rajalliset, minkä vuoksi niiden kehitystä on perusteltua tarkastella osana kansallista kokonaisuutta.

Vuoden 2030 hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen vaatisi tämänhetkisten arvioiden mukaan jäljelle jäävien päästöjen kumoamista tai teknisten nielujen hyödyntämistä. Espoo seuraa kustannustehokkaiden ja laadukkaiden ilmastoyksiköiden markkinoiden kehitystä muun muassa EU:n ilmastokaupunkimissiossa yhdessä muiden kaupunkien kanssa. Jos

päästöjä kumotaan tai teknisiä nieluja hyödynnetään, tulee niiden pohjautua saastuttaja maksaa -periaatteeseen samalla huomioiden haavoittuvat ryhmät ja ilmasto-oikeudenmukaisuus. Käytännössä laadukkaiden ilmastoyksiköiden hyödyntäminen maksaisi Espoolle arviolta miljoonista kymmeniin miljooniin vuodessa. Edullisempien vaihtoehtojen laatuun ja vaikuttavuuteen liittyy epävarmuuksia.

Lisäksi Espoo asettaa uusina ilmastotavoitteina 90 prosentin päästövähennystavoitteen vuoteen 2040 mennessä vuoden 1990 tasosta sekä luonnollisten hiilinielujen määrän tavoitteeksi 10 prosenttia vuonna 2040 vuoden 1990 päästöjen tasosta. Uusien tavoitteiden asettaminen viestii, että Espoo on sitoutunut jatkamaan ilmastopäästöjen vähentämistä myös tulevalla vuosikymmenellä. Niillä varmistetaan, että päästövähennykset jatkuvat 2030-luvulla kasvavassa kaupungissa, vastaten ilmastotieteen edellyttämään pitkän aikavälin muutokseen. Selkeä jatkotavoite ohjaa myös päätöksentekoa, investointeja, kumppanuuksia sekä vahvistaa kaupungin edelläkävijän roolia ilmastotyössä kansainvälisesti.

Espoon 2031–2040 päästöskenaarioiden mukaan 2040-tavoitteen saavuttaminen on mahdollista. Neutraalin ja optimistisen skenaarioiden perusteella vuonna 2040 Espoon alueelliset päästöt olisivat vähentyneet 87–91 prosentin vaihteluvälillä. Espoon päästöt laskevat 2030-luvulla etenkin liikenteen ja kulutussähkön sektoreilla. Espoon alueen hiilinielujen säilyttäminen ennallaan on haastavaa kaupungin kasvun ja kaupungistumiskehityksen myötä. Kuitenkin arvioiden mukaan maankäytön muutoksista huolimatta hiilinielut kattaisivat vuonna 2040 noin 10 % vuoden 1990 päästöistä. Skenaariot ovat suuntaa antavia ja tarkentuvat tavoitevuoden lähentyessä.

Painopisteet ja toimenpiteet

Kiertotalous on nostettu maankäytön rinnalle läpileikkaavaksi painopisteeksi. Päivityksen yhteydessä tiekarttaan on tuotu lisätoimenpiteitä ilmastopäästöjen vähentämiseksi. Vuonna 2024 päätettyjen toimenpiteiden kuvauksia ja mittareita on päivitetty nykytilannetta vastaaviksi.

Ilmastojohtaminen ja tiekartan seuranta

Tiekartassa kuvataan päivitetty tilanne Espoon ilmastojohtamisesta valtuustokaudella 2025–2029. Siinä esitetään Hiilineutraali Espoo -kärkiohjelma sekä kaupungin poikkihallinnolliset ohjelmat ja niiden linkitys ilmastotiekarttaan.

Ilmastotavoitteen saavuttamista seurataan osana Espoo-tarinan tavoitteiden toteutumista. Valtuusto seuraa toteutumista osavuosikatsauksissa. Lisäksi kaupunginhallitukselle raportoidaan ilmastotiekartan etenemisestä vuosittain. Tarvittavista uusista, talousvaikutteisista toimenpiteistä päätetään vuosittain talousarvion yhteydessä.

Rakenteen muutokset

Tiekartan rakennetta on selkeytetty ja alkuun on tuotu tiivistelmäosio. Jäsentelyä on muutettu, sisältöä on soveltuvin osin tiivistetty ja kokonaisuutta täydennetty.

Puolivälitarkastelua on valmisteltu ajanjaksolla 12/2025–9/2026 kaupungin asiantuntijatyönä. Valmisteluun on osallistunut kaupungin eri toimialojen asiantuntijoita sekä ilmastokumppaneita. Vaikuttavimmiksi tunnistetuille toimenpiteille vuoteen 2030 mennessä laadittiin päästö- ja kustannusvaikutusarvioinnit. Näiden toimenpiteiden osalta arvioitiin lisäksi muita myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia, kuten vaikutuksia meluun, ilmanlaatuun, terveyteen ja elinvoimaan. Hiilitaseselvityksen toteutti HSY ja päästövähennysskenaariot v. 2031–2040 Sitowise.

Lisätoimenpiteet

Lisätoimenpiteitä ehdotetaan liikenteen, energian ja rakentamisen painopisteisiin. Liikenteen ja energian toimenpiteet vaikuttavat suoraan 2030 hiilineutraaliustavoitteeseen laskettaviin päästöihin. Rakentamisen toimenpiteillä vaikutetaan erityisesti kulutuksen päästöjen vähentämisen tavoitteeseen.

Merkittävimmät lisätoimet ovat kuorma- ja pakettiautojen nollapäästövyöhykkeiden käyttöönotto sekä siihen liittyvä latausinfrastruktuurin kehittäminen ja yritysyhteistyö, vaikuttaminen valtion väylien nopeusrajoitusten alentamiseen, energianeuvonnan käynnistäminen ja öljylämmityksestä luopumiseen kohdennetun tuen vahvistaminen sekä kaupunkitasoisen rakentamisen hiilijalanjäljen raja-arvon asettaminen ja liittyminen kiertotalouden green deal -sopimukseen.

Nollapäästövyöhykkeiden ja muiden toimenpiteiden suunnittelu ja käyttöönotto vaatii myös resursseja kaupunkisuunnittelukeskukseen ja kaupunkitekniikan keskukseen. Suunnitteluresurssin euromääräinen tarve tulosyksiköihin määritellään talousarvion 2027 valmistelussa.

Kaupunginhallitus päätti 16.3.2026 pysäköintimaksujen laajennuksesta ja hintojen korotuksesta. Toimi vaikuttaa asukkaiden liikkumismuotoihin, tuottaa päästövähennyksiä ja lisätuloja kaupungille. Päätös sisällytetään yhdeksi Hiilineutraali Espoo -tiekartan lisätoimenpiteistä.
Esitetyillä lisätoimenpiteillä voidaan saavuttaa noin 73 % päästövähennys vuoteen 2030 mennessä, jos toimenpiteet tuottavat niiltä odotetut päästövähennykset eli -33 kt CO2-ekv 2026–2030 välillä. Tiekartassa esitetyt skenaariot sisältävät lisätoimenpiteiden tuomat päästövähennykset.

Lisäksi tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että nykyiset toimenpiteet, etenkin joukkoliikennettä sekä kävelyn ja pyöräilyn edistämistä koskevat toimet, toteutetaan täysimääräisesti. Koska ohjelmassa esitetään myös kestävien kulkutapojen osuuden kasvattamista, tulee näitä toimenpiteitä edelleen vahvistaa ja niiden toteuttamiseen varmistaa riittävät resurssit. Liitteessä 2 on esitetty päätettäväksi ehdotetut lisätoimenpiteiden kuvaukset ja vaikutusten arvioinnit.

Aiemmat päätökset

Päätös 13.5.2024
Kaupunginhallitus:
Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto hyväksyy liitteenä olevan Hiilineutraali Espoo 2030 -tiekartan.

Päätös 18.12.2023
Kaupunginhallitus:

Asia palautettiin uudelleen valmisteltavaksi siten, että toimenpiteisiin lisätään päästövähennysarviot, mittarit sekä niiden nykyarvot ja tavoitetasot. Ilmastotoimia täydennetään valtuuston päätöksen mukaisesti siten, että se pitää sisällään tarvittavat lisätoimet Espoon hiilineutraaliustavoitteen 2030 saavuttamiseksi.

Päätös 6.11.2023
Kaupunginhallitus:
Kaupunginhallitus jätti asian pöydälle siten, että sitä voidaan käsitellä 18.12.2023 kaupunginhallituksen kokouksessa.

Päätöshistoria

Liitteet

1 Liite 1 Hiilineutraali Espoo -tiekartta, päivitys 2026
2 Liite 2 Esitys lisätoimenpiteistä

Oheismateriaali

Tiedoksi